

mate refert ad Deum, ut amicum.

XV. Ad quartum relictis aliis solutionibus apud patrem Torres disp. LXVI, dub. II, et patrem Lorca ubi supra, respondetur quod proximus est objectum secundarium charitatis, et ita non diligitur propter se primario tamquam propter finem, sed mediante objecto primario amicitiae: conditiones enim amicitiae non æqualiter relucunt in objecto primario et secundario, et nihilominus per charitatem volumus bonum proximo ut fini cuius gratia; hoc enim non requiritur ad amicitiam.

XVI. Ad ultimum nego antecedens. Ad impugnationem dicitur, quod Deus amat non ut amicos, non tamen eadem æquiparantia, qua nos illum, cum ista sit amicitia excellentiæ, sicut inter inferiorem et superiorem: sufficit ergo quod amet nos volendo nobis bonum ut subjectis non ut fini cuius gratia, sicut nos illum amare debemus. Ad secundam impugnationem dicitur, quod in amicitia excellentiæ non requiritur æqualitas in personis, aut statu vel officio, sed sufficit quod sit æqualitas correspondentiæ, ita ut sicut unus amat, alter amet. Eleganter Bernardus sermone LXXXIII in Cantica: « Si dominatur Deus, me oportet servire; si imperat, me oportet parere, et non vicissim a Domino, vel servitium exigere possum, vel obsequium; cum autem Deus amat, non aliud vult quam amari, quippe non aliud amat nisi ut ametur. »

XVII. Ad ultimum denique dicitur Deum habere convictum, et familiaritatem nobiscum in hac quidem vita imperfectam, et obscuram per fidem, et in patria per speciem quando servi ejus videbunt faciem ejus semper, ut dicitur Apocalypsis ultimo. Et licet certitudine absoluta non constet modo nobis de dilectione Dei, tamen per signa probabilia

omnino constat, nam ut dicit Apostolus: *Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro: quod filii Dei sumus*: quod vero additur de infantibus baptizatis dicimus Deum habere cum ipsis amicitiam habitu non actu, et ideo neque convictum habet cum ipsis actualiter propter defectum usus rationis.

ARTICULUS II.

Utrum in charitate naturali invenitur ratio amicitiae erga Deum?

I. Supponit hæc quæstio unum, et inquit aliud: supponit dari amorem Dei benevolentiae distinctum ab amore supernaturali, et inquit, an talis amor Dei super omnia habeat rationem veræ amicitiae. Et quidem circa primum nulla esset opus disputatione, sed suppositione, nisi Vazquez distinctionem hanc duplicis amoris naturalis, et supernaturalis in dubium revocaret 1-2, disp. cxcv, cap. II et III, contra quem valide, et efficaciter pugnat Suarez libro primo de gratia, cap. XXX, et Lorca hic quæst. XXIII, articulo IV, disp. VI. Sensus ergo Vazquez est non dari duplicem amorem naturalem, qui sit amor benevolentiae Dei super omnia, sed solum posse distinguere per hoc, quod amor naturalis dicatur amor concupiscentiæ erga Deum, amor autem supernaturalis amor amicitiae. Et vocat naturalem amorem concupiscentiæ, non quia non indigeat auxilio gratiæ Dei moventis, sed quia non indiget principio habituali sua natura infuso, sicut indiget amor amicitiae erga Deum. Fundamentum Vazquez (relicta auctoritate negativa, quod patres non distinxerunt hunc duplicem amorem) ex triplici capite deducitur, quod latissime ab ipso, et

confuse probatur. Primo, ex ratione formali utriusque amoris: secundo, ex principio ex virtute, qua fit: tertio, ex effectu, quem facit. Primum sic: Impossibile est distinguere duplicem amorem naturalem, et supernaturalem, nisi distinguatur duplex ratio formalis specificans; sed non potest ista ratio distinguere in amore naturali, et supernaturali, si uterque sit benevolentiae Dei super omnia; ergo major patet, minor probatur. Amor benevolentiae respicit Deum in se ipso, sed in se ipso bonitas Dei ut diligibilis super omnia est unica et indivisibilis: ergo ex parte bonitatis divinæ non fundatur duplex ratio formalis amandi.

II. Dices distinguere istas duas rationes. Primo, quia consideratur in Deo non duplex bonitas, sed duplex communicatio donorum naturalium, vel supernaturalium: secundo, quia diverso modo apprehenditur Deus, ut auctor naturalis per lumen naturale, ac ut supernaturalis per fidem: aut tertio, quia utitur a duplici principio, naturalis amor a sola voluntate sine habitu, supernaturalis autem ab habitu infuso.

III. Sed prima solutio non valet, quia Deus consideratus sub diversa ratione communicantis nobis bona sua diligitur non in se ipso, sed relate ad nos et propter beneficia sua; et primum pertinet ad concupiscentiam; secundum ad gratitudinem; neutrum ad amicitiam. Secunda solutio non sufficit, quia apprehensio objecti solum se habet ut conditio, non ut ratio motiva; ergo quod bonitas Dei apprehendatur modo naturali, vel supernaturali nihil variat de illo affectu, qui tendit in ipsam Dei bonitatem ut est in se, segregando omne aliud, quod extra Deum, sicut etiam cognitio Dei per fidem, vel visionem non variat rationem formalem charitatis. Tertia denique non concludit,

quia diversa principia affectiva non distinguunt actus nisi mediante diversitate objecti, a quo specificantur, ergo quamdiu non assignatur differentia ex parte objecti imperinenter se habet diversitas ex parte principii.

IV. Ex secundo capite sumitur fundamentum patris Vazquez, quia si iste amor naturalis daretur, non esset cur non posset elici viribus naturæ in hoc statu peccati, sicut in natura integra, quia nihil intrinsece manet in homine post peccatum. Quod reddat illum impotentem ad talem actum, non improprio ad tam excellens opus, quia licet facultas naturalis infirma non possit facere opus excellens propter improprietatem virium, facultas tamen libera potest, eo quod nullo modo minuitur ratio libertatis per peccatum. Unde cum naturali auxilio Dei potest quod antea. Non habitus pravus, et vitiosus, quia hic non semper datur ex omni actu peccati, et saltem per originale non traducitur. Non pronitas, et affectus ad res temporales, quod pertinet ad fomitem, quia hic etiam post infusam gratiam manet, et tamen non impedit elicere actus dilectionis supernaturalis: ergo neque naturalis. Non denique macula ipsa peccati, quia hæc vel pugnat formaliter cum dilectione naturali, vel non. Si pugnat expellitur macula a tali dilectione, et consequenter sine gratia supernaturali poterit emundari a peccato, et justificari. Si non pugnat, ergo possunt esse simul, et sic obstante macula elici poterit iste actus viribus naturæ: nec enim macula minuit vires istas, cum non opponatur facultati agendi, quia non est habitus vitiosus, sed nitori gratiæ, et rationis in ipsa essentia animæ.

V. Denique ex tertio capite procedit Vazquez, quia quæcumque

amicitia ad Deum pugnat cum statu peccati, saltem tamquam ultima dispositio ad illud emendandum, quia cum sit dilectio Dei super omnia efficaciter avertit ab affectu peccati, quod est contra Deum, et convertit ad ipsum : ergo repugnat talis rectitudo, et conversio cum aversione peccati, et consequenter tollit illud. Sed non potest tolli peccatum sine gratia justificante, ut constat ex definitionibus Ecclesiæ : nam neque hoc ausus est negare Pelagius, quando negabant gratiam actualem, quæ est gratia auxilians. Et multo minus potest aliquis simul manere conversus, et aversus a Deo : ergo non datur talis amicitia naturalis.

VI. Si dicatur illam dilectionem naturalem non perfecte convertere in Deum, et avertere a peccato, quia non convertit in Deum auctorem supernaturalem, contra est quia saltem sequeretur illum hominem esse efficaciter conversum ad Deum finem naturalem, et sic esset naturali modo justificatus, licet supernaturaliter aversus, quod esse semijustificatum, et habere medium statum inter gratiam, et peccatum, quod fides catholica non agnoscit, neque enim licet a Deo dimidiam sperare veniam.

VII. Circa difficultatem vero quæ intenditur in hoc articulo, adhuc dato quod sit talis amor benevolentiae naturalis, restat dubium non modicum, an sit vera, et propria amicitia. Et ratio dubii est, quia illa naturalis dilectio nullam habet indebitam, et gratuitam Dei communicationem in pura natura, in qua fundetur ista amicitia; tum, quia ut dicit D. Thomas hic quæst. xxiii, art. i ad primum, secundum sensibilem, et corporalem naturam nulla est nobis conversatio cum Deo et Angelis : intellectus autem noster in hac vita intelligit dependen-

ter a natura sensibili : ergo nullam habet conversionem, et familiaritatem cum Deo ; tum, quia ille status naturæ, licet habeat dilectionem Dei toti naturæ communem, et Deo debitam ut creatori, tamen illa dilectio ut est communis non est peculiare Dei beneficium et favor, sed naturæ debitum : ergo non est communicatio amicabile, quæ opponitur debito communi naturæ. Unde Apostolus tamquam peculiare beneficium gratiæ ponit vocationem hominum in societatem Dei, juxta illud I Cor. i : *Fidelis Deus per quem vocati estis in societatem Filii ejus.* Denique tota ratio amicitiae fundatur in communicatione secretorum, juxta illud Joannis xv : *Non dicam vos servos, sed amicos, quia omnia quaecumque audivi a Patre meo nota feci vobis* : sed inter homines manifestatio secretorum est gratia indebita, quam unus exhibet alteri : ergo multo magis communicatio secretorum in Deo erit gratia Dei indebita homini. Sed status puræ naturæ est ille in quo nihil indebitum, et gratuitum habetur, sed in quod præcise pertinet ad naturam : ergo implicat quod dilectio aliqua sit naturalis, et consequenter pertinet ad naturam, et tamen fundat amicitiam erga Deum.

VIII. Et confirmatur, quia illa amicitia naturalis non est sufficiens excludere inimicitiam, si semel inquiratur per peccatum, alioquin sine gratia Dei posset aliquis emundari a peccato, et remitti illi offensa : ergo talis dilectio non est simpliciter amicitia, si quidem non opponitur inimicitiae : et ideo communiter patres, et doctores pro eodem reputant hominem esse Dei amicum et esse illi gratum, quia idem est habere amicitiam, et excludere inimicitiam.

IX. Nihilominus asserendum omnino est dari amorem Dei super

omnia naturalem, qui sit amor benevolentiae, non tamen poterit iste amor habere perfectam rationem amicitiae, sed imperfectam, intra genus tamen amicitiae veræ quantum ad substantiam, non quantum ad statum.

X. Primam partem hujus sententiæ quantum ad amorem benevolentiae naturalem aperte tenet S. Thomas i, part. quæst. cix, art. iii, ubi solutione ad primum distinguit actum quo charitas diligit Deum supernaturaliter ab actu, quo diligitur super omnia naturaliter. Et i p. quæst. lx, art. v idem affirmat loquens de naturali dilectione Angeli erga Deum, et expressissime in quodlibeto primo, art. viii, ubi refert opinionem illorem, qui dicebant hominem et Angeli diligere Deum plusquam se naturali amore concupiscentiæ, non tamen amore amicitiae, quo volumus bonum amico : quam positionem dicit S. Thomas esse impossibilem : ergo expresse adversatur sententiæ patris Vazquez. Sequuntur D. Thomam communiter ejus interpretes, et in locis citatis, et videri possunt pater Suarez et Lorea ubi supra.

XI. Fundamentum principale consistit in hoc, quod etiam remoto ordine supernaturali, Deus est finis ultimus omnium actionum humanarum et consequenter diligendus super omnia propter se, et colendus tamquam primum principium, præceptum enim diligendi Deum est præceptum legis naturæ, ut notat D. Thomas citato loco ex prima parte in argumento Sed contra ; et latius tradit 1-2, quæst. cix, art. i ad primum, et art. vi. De ratione autem finis ultimi, est ut ametur super omnia amore benevolentiae, quia non solum debemus illum diligere nobis, sed omnia referre ad illum, et ordinare ad illum : ergo debemus velle illi bonum, scilicet subjectio-

nem nostram, et ordinationem omnium ad ipsum, sicut ei debemus velle summam auctoritatem, et rationem primi principii; ergo non stat, quod naturali ordine amemus Deum tamquam finem ultimum, et non amemus ipsum amore benevolentiae : alioquin negandum est, quod pertineat ad prima principia practica naturaliter nota illud principium : Deus est diligendus ut finis ultimus : Deus est colendus ut primum principium. Exhibere enim cultum est velle bonum alicui, non autem concupiscere sibi.

XII. Deinde explicatur amplius, quia ratione naturali potest cognosci Deum esse bonum universale, et origine totius boni, dicente Apostolo Rom. i : *Invisibilia Dei a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta concupiscuntur, sempiterna quoque virtus ejus, et divinitas, ita ut sint inexcusabiles* : ergo non potest excusari naturalis ratio, quin cognoscat divinam bonitatem in quantum est virtus sempiterna, quod est esse virtutem omnium creativam. Si ergo potest homo per naturalem rationem diligere particulare bonum, verbi gratia alium hominem non solum amore concupiscentiæ, sed etiam benevolentiae, volendo illi salutem, aut vitam, etc. cur non etiam ipsi summo bono cognito a se poterit velle aliquod bonum ipsi Deo debitum, et proportionatum, quod est habere amorem benevolentiae? Bonum autem debitum, et proportionatum Deo est ex parte ipsius summa auctoritas, ex parte nostri summa subjectio : hoc autem est diligere Deum super omnia, subicere, et ab eo regulari; ergo possumus habere amorem benevolentiae erga Deum ex ipsa ratione ordinis naturalis, imo ad hoc tenemur per præceptum ipso jure naturæ, ut dictum est.

XIII. Addimus non leviter confir-